

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku:

1. B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. obecnie Syndyk masy upadłości B. Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą w W.

przeciwko Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
z udziałem zainteresowanego M. P.

2. B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. obecnie Syndyka masy upadłości B. Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego M. S.

3. B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. obecnie Syndyka masy upadłości B. Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W. z udziałem zainteresowanego D. K.

o ubezpieczenie społeczne,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 września 2016 r.,

na skutek skarg kasacyjnych wnioskodawcy od wyroków Sądu Apelacyjnego w (...): z dnia 12 marca 2015 r., sygn. akt III AUa (...), z dnia 14 maja 2015 r., sygn. akt III AUa (...), z dnia 12 marca 2015 r., sygn. akt III AUa (...)

odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania i nie obciąża skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 marca 2015 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (płatnik) od wyroku Sądu Okręgowego w W. Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 maja 2014 r. oddalającego odwołanie spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 28 stycznia 2013 r., stwierdzającej, że zainteresowany M. P. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umów o świadczenie usług u płatnika składek, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wskazanych w decyzji (pkt I), zmienił zaskarżony wyrok w pkt II w ten sposób, że zasądził od płatnika na rzecz organu rentowego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem pierwszej instancji (pkt II), oraz zasądził od płatnika na rzecz organu rentowego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego (pkt III).

Wyrokiem z dnia 14 maja 2015 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (płatnik) od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 6 maja 2014 r., oddalającego odwołanie spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 28 stycznia 2013 r. stwierdzającej, że zainteresowany M. S. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umów o świadczenie usług u płatnika składek, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wskazanych w decyzji (pkt I), oraz odstępującego od obciążenia płatnika kosztami procesu (pkt II).

Wyrokiem z dnia 12 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (płatnik) od wyroku Sądu Okręgowego w W. Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 kwietnia 2014 r., oddalającego odwołanie spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 28 stycznia 2013 r. stwierdzającej, że zainteresowany D. K. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umów o świadczenie usług u płatnika składek, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wskazanych w decyzji (pkt I), oraz odstępującego od obciążenia płatnika kosztami procesu (pkt II).

Sądy obu instancji ustaliły, że płatnik składek jest firmą usługową i realizuje usługi na rzecz podmiotów zewnętrznych z różnych branż produkcyjnych za pomocą własnych zasobów pracowniczych. Świadczył usługi outsourcingowe między innymi usługi dla [...] „W.” S.A. oraz C. S.A. Płatnik zawarł z zainteresowanymi umowy nazwane umowami o dzieło, których przedmiotem było wykonanie w określonym terminie i za określoną cenę partii zestawów promocyjnych kosmetyków oraz konfekcjonowanie i spakowanie określonej ilości produktów kosmetycznych na terenie C. S.A. w W.. Wypłata wynagrodzenia następowała po potwierdzeniu terminowego i prawidłowego wykonania czynności będących przedmiotem umowy na podstawie rachunku przedstawionego przez zainteresowanych. Praca zainteresowanych była świadczona na terenie zakładu zamawiającego oraz w godzinach prowadzenia działalności przez ten zakład. Mieli oni wykonać konkretne zadanie, w określonym czasie i za określoną cenę. Każdorazowo określano wzór, w jaki sposób ma być wykonany i zapakowany zestaw promocyjny. Po wykonaniu przez zainteresowanych konfekcjonowania i spakowania zestawów promocyjnych, odbierał je kontroler jakości ze spółki płatnika, a kierownik usługi w imieniu spółki, przekazywał zapakowane produkty zamawiającemu. Z czynności tej sporządzano protokół zdawczo-odbiorczy, na podstawie którego tworzone koszty i wypłacano wynagrodzenie. O sposobie oraz technice wykonania zestawów decydowały samodzielnie osoby wykonujące te czynności, jednak musiały złożyć to według przedstawionego wzoru. W takim stanie faktycznym Sąd drugiej instancji na gruncie art. 627, 734 § 1 i art. 750 k.c. uznał, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Uznał, że przedmiot umowy nie został sprecyzowany w sposób zindywidualizowany, a sprowadzał się do czynnościowego określenia pracy. W sytuacji, w której zainteresowana wykonywała powtarzalne i proste prace fizyczne, rozliczane czasem pracy, nie można twierdzić, że doszło do zawarcia umowy o dzieło, gdyż istotą uzgodnionego zobowiązania była staranność wykonywanych czynności.

W skardze kasacyjnej od wyroku z dnia 12 marca 2015 r. III AUa (...) wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na nierozpoznaniu wszystkich jej zarzutów, w tym naruszenia art. 227 w związku z art. 217 k.p.c. oraz

art. 65 § 2 k.c., art. 380 w związku z art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie postanowień Sądu pierwszej instancji oddalających jego wnioski dowodowy, art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak uzasadnienia podstawy faktycznej wyroku, niewskazanie przyczyn niedopuszczenia dowodów, co doprowadziło do nieprawidłowego uzasadnienia wyroku, art. 102 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c. przez błędne uznanie, że nie zostało wykazane iż płatnik pozostaje w trudnej sytuacji gospodarczej, gdy organ rentowy domaga się wyrównania składek za okres wielu lat,

W skardze kasacyjnej zarzucono również naruszenie prawa materialnego - art. 65 § 2 w związku z art. 353¹ k.c. przez błędną interpretację oświadczeń woli stron oraz art. 734 w związku z art. 750 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji wskazanych naruszeń wskazano na niewłaściwe zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.).

W skardze kasacyjnej od wyroku z dnia 14 maja 2015 r. III AUa (...) wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na nierozpoznaniu wszystkich jej zarzutów, w tym naruszenia art. 328 § 2 i art. 316 § 1 k.p.c., art. 227 w związku z art. 217 k.p.c. oraz art. 65 § 2 k.c., art. 380 w związku z art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie postanowień Sądu pierwszej instancji oddalających jego wnioski dowodowy, art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak uzasadnienia podstawy faktycznej wyroku, niewskazanie przyczyn niedopuszczenia dowodów, co doprowadziło do nieprawidłowego uzasadnienia wyroku, art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne uznanie, że fakt posiadania statusu ucznia lub studenta przez zainteresowaną winien być udowodniony przez wnioskodawcę. W skardze kasacyjnej zarzucono również naruszenie prawa materialnego art. 65 § 2 w związku z art. 353¹ k.c. przez błędną interpretację oświadczeń woli stron oraz art. 734 w związku z art. 750 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji wskazanych naruszeń wskazano na niewłaściwe zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W skardze kasacyjnej od wyroku z dnia 12 marca 2015 r., III AUa (...) wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na nierozpoznaniu wszystkich jej zarzutów, w tym naruszenia art. 328 § 2 i art. 316 § 1 k.p.c., art. 227 w związku z art. 217 k.p.c. oraz art. 65 § 2 k.c., art. 380 w związku z art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie postanowień Sądu pierwszej instancji oddalających jego wnioski dowodowe, art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak uzasadnienia podstawy faktycznej wyroku, niewskazanie przyczyn niedopuszczenia dowodów, co doprowadziło do nieprawidłowego uzasadnienia wyroku, art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne uznanie, że fakt posiadania statusu ucznia lub studenta przez zainteresowaną winien być udowodniony przez wnioskodawcę. W skardze kasacyjnej zarzucono również naruszenie prawa materialnego art. 65 § 2 w związku z art. 353¹ k.c. przez błędną interpretację oświadczeń woli stron oraz art. 734 w związku z art. 750 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji wskazanych naruszeń wskazano na niewłaściwe zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Składając wniosek o przyjęcie powyższych skarg kasacyjnych do rozpoznania pełnomocnik płatnika składek odwołał się do przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Sformułował w sprawie istotne zagadnienia prawne: „czy gotowy zestaw promocyjny produktów kosmetycznych obejmujący określoną ilość składników wchodzących w skład zestawu oraz wymagający jego przygotowania od podstaw, tj. od złożenia kartonika, przez odpowiedni dobór elementów składowych, aż po jego zapakowanie, jest dziełem?”, oraz (dodatkowo) w skargach kasacyjnych od wyroków z dnia 14 maja 2015 r. III AUa (...) i z dnia 12 marca 2015 r. III AUa (...) - „czy w przypadku przekwalifikowania przez organ rentowy umowy o dzieło na umowę o świadczenie usług ciężar faktu posiadania przez zainteresowaną statusu ucznia lub studenta, uzależniający jego zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, winien spoczywać na płatniku czy też na organie rentowym, który wydał decyzję bez poczynienia wiążących ustaleń w tym zakresie?”. Twierdził również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd drugiej instancji naruszył wskazane w podstawach skargi przepisy postępowania oraz

przepisy prawa materialnego, na których oparł skargę kasacyjną. Odnośnie do wyroku z dnia 12 marca 2015 r. III AUa (...) wskazał także dodatkowo, że w nieuzasadniony sposób przyjęto, że brak jest podstaw do zwrotu kosztów zgodnie z zasadą słuszności (art. 102 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c.).

Pełnomocnik płatnika wniósł we wszystkich skargach o uchylenie w całości zaskarżonych wyroków i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, przy uwzględnieniu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu kasacyjnym.

W odpowiedziach na skargi kasacyjne organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o nieprzyjęciu skarg do rozpoznania albo o ich oddalenie wraz z orzeczeniem kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniami z dnia 11 sierpnia 2016 r. Sąd Najwyższy na podstawie art. 219 k.p.c. zarządził połączenie spraw z wniosku B. Sp. z o.o. z siedzibą w W., obecnie Syndyka masy upadłości B. Sp. z o. o. w upadłości z siedzibą w W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W. z udziałem zainteresowanego M. S., II UK (...), oraz z udziałem zainteresowanego D.K., II UK (...) do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą z wniosku B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. , obecnie Syndyka masy upadłości B. Sp. z o. o. w upadłości z siedzibą w W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W. z udziałem zainteresowanego M. P. , II UK (...).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie należało zauważyć, że wnioski o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania zostały oparte na występowaniu w sprawach istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skarg kasacyjnych (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Tymczasem w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się - por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (niepublikowany), że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów)

generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, pomijając nawet, że potrzeba wykładni przepisów prawa nie została w skardze kasacyjnej uzasadniona. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Skarżący w pierwszej kolejności powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne lub istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa i jego prawidłowego stosowania. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania zagadnienia prawnego, także przytoczenia jego podstaw (konkretnych przepisów prawnych), wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841), przy czym podstawa taka nie zachodzi, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii sformułowanego zagadnienia prawnego i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a skarżący nie przytoczył istotnych okoliczności uzasadniających zmianę utrwalonej judykatury (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPIUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Tymczasem wskazywane w skardze kasacyjnej jako pierwsze istotne zagadnienie prawne w istocie sprowadza się do kontestowania stanu faktycznego i pytania, czy wykonane przez zainteresowanych czynności można uznać za dzieło

(zapewne w rozumieniu art. 627 k.c.). Rozróżnienie reżimów umownych, których przedmiotem jest wykonywanie określonych czynności w zamian za wynagrodzenie, bywa niekiedy złożone, ale zawsze ocena świadczenia wykonującego dzieło lub realizującego usługę stanowi podstawową okoliczność. Podkreśla się, że w umowie o dzieło świadczenie zmierza do osiągnięcia określonego rezultatu ludzkiej pracy, natomiast świadczeniem w umowie zlecenia jest tylko sama czynność faktyczna lub prawna, a nie osiągnięcie jej rezultatu. Różnica ta nie jest jasna, jeśli zlecenie zakłada osiągnięcie określonego skutku. W takiej sytuacji przy ustalaniu rodzaju spornej umowy powinno się zawsze uwzględniać nie tylko kryterium w postaci skutku, lecz także kryteria pomocnicze, choćby w postaci rozkładu ryzyka związanego z wykonaniem zobowiązania. Istotna jest również obustronna lub jednostronna możliwość zakończenia umowy zlecenia i umowy o dzieło, które zostały odmiennie uregulowane. Z każdej z tych pomocniczych właściwości można wygenerować wskazówki interpretacyjne wpływające na wynik ostatecznej spornej kwalifikacji. W szczególności, zawarcie umowy o dzieło jest problematyczne w sytuacji, gdy dłużnik zobowiązuje się do osiągnięcia rezultatu zależnego od oceny i decyzji osoby, za którą nie ponosi odpowiedzialności ani nie ma wpływu na jej zachowanie. Dlatego dyrektywy kierunkowe są pomocne przy badaniu rodzaju umowy metoda analityczną, która zależy od dominującemu dla danego reżimu prawnego zespołu przeważających cech charakterystycznych. Proces taki ma zawsze charakter zindywidualizowany, gdyż modyfikowanie w stanie faktycznym istotnych okoliczności może prowadzić do odmiennego rezultatu końcowego. Również drugie zagadnienie, dotyczące *de facto* problematyki rozkładu ciężaru dowodu, nie można uznać za istotne. Obowiązek wskazywania dowodów w procesie cywilnym, wynikający z art. 232 k.p.c., zobowiązuje stronę twierdzącą do wskazania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne. Natomiast płatnik ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że zainteresowani w czasie wykonywania spornej umowy mogli posiadać status studenta.

Konfrontując treść sformułowanych przez skarżącego zagadnień prawnych z ustaleniami faktycznymi jasne jest, że nie mogą one doprowadzić do rozwoju prawa ani poszczególnych jego instytucji, skoro ich rozstrzygnięcie zależy od konkretnych

ustaleń faktycznych, co prowadzi do wniosku, że zagadnienia prawne zaprezentowane przez płatnika składek nie cechują się prawną istotnością w rozumieniu w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Stan sprawy, którym posługuje się skarżący przy kwalifikowaniu rodzaju spornych umów, polegający na akcentowaniu niektórych elementów i cech spornego zobowiązania, sprawia, że nieprzekonujące jest również stanowisko o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Mając na uwadze, że taka cecha skargi powinna być dostrzegalna *prima facie*, bez wdawania się w szczegółowe badanie podstaw zaskarżenia, trudno twierdzić, że Sąd Apelacyjny w sposób oczywisty naruszył art. 65 § 2 w związku z art. 353¹, art. 734 w związku z art. 750 k.c. oraz art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W rozpoznawanej sprawie oczywista zasadność skargi kasacyjnej nie występuje. W konsekwencji nie było podstaw do skierowania skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania.

Tym się kierując, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 102 k.p.c.